

آموزش فنون گرافیکی

■ فنون طراحی و ترسیم
 ■ تام پورتر / سوگودمن
 ■ ترجمه: مترجمین نشر خاک

آموزش فنون گرافیکی، با استفاده از شیوه‌های گوناگون در جهت ترسیم طرح‌های موفق معماری با توجه به مقیاس و ابزارهای گوناگون از عمده‌ی اهداف کتاب حاضر است. در واقع این اثر در راستای واقعیت دادن به طرح‌های معماری تنظیم شده است.

فنون گرافیکی از طریق نشان دادن تصاویری از مراحل کار و در شکلی منطقی آموزش داده شده و آثار معماران مطرح جهان با جزئیاتی متنوع آرایه شده است.

واقعیت بخشی به آرایه طرح‌های معماری در واقع حاصل این نکته و توجه به این مهم است که دانشجویان با توجه به فرصت‌های کوتاهی که در جهت آرایه طرح ساختمانی خود دارد، به جای اینکه به بررسی‌های عینی بپردازند سعی می‌کنند ترسیم‌های خود را با کمک حافظه‌اش انجام دهد که نتیجه آن نیز چیزی جز آرایه‌ی طراحی فاقد احساس و همراه با سبک‌گرایی تصویری نخواهد بود.

کتاب در پی این است تا نشان دهد رعایت مراتب و موقعیت زمانی در یاد گرفتن فنون، به عنوان عامل مطرح در آموزش است تا بتوان یادگیری فنون دشوارتر را بر فنون ساده پیشین استوار کرد. و این که با بررسی تصاویر مسطح و پرسپکتیو نمونه‌های اساسی جهت درک روند کاربرد بهینه فنون گرافیکی به منظور شناساندن اجزای مختلف طرح به دست دهد.

تام پورتر، هنرمند و مربی گرافیک و طراح در مدرسه معماری آکسفورد و از نویسندگان مجموعه کتاب‌های مبانی فنون گرافیکی و کتاب پایه و سوگودمن معمار، عکاس آزاد، گرافیست، طراح و معلم از دیگر نویسندگان مجموعه کتاب‌های مبانی فنون گرافیکی و کتاب پایه برای طراحان است.

کتاب تحت عنوانین: کدها، برش و قواعد / کف‌آرایی، منظره‌پردازی و درختان / آدم‌ها / اثاثیه و جلوه‌ها / سطح، تاریخ و سایه / آب هوایما / قایق‌ها و خودروها / حروف نویسی، عنوان نویسی و صحنه‌آرایی و در ۱۴۰ صفحه با شمارگان ۵۰۰۰ جلد و قیمت ۱۳۰۰ تومان منتشر شده است.

روش‌های اجرایی وی و استفاده از تکنیک ساده و سریع سال‌ها در لیتوگرافی مورد استفاده قرار گرفت.

در سال ۱۸۸۰، تئوفیل الکساندر اشتین لن Theophile Alexandre steinlen

تلاش کرد تا روش‌های مورد استفاده دومیه و گاوارنی Gavarni را اعتلا دهد. کاربرد سطوح بزرگتر و استفاده از رنگ و بافت در پوسترها از موارد مورد علاقه‌ی وی بود. در همین اوان سعی شد تمامی سطح چهارگوش پوستر از فرم‌ها و رنگ‌ها پر نشود و در واقع قسمت‌های سفید اهمیتی درخور یافت.

اما تولوز لوترک Toulouse-Lautrec (۱۸۶۴-۱۹۰۱) که از حکاک‌های ژاپنی متأثر شده بود، با ظرافت هنری مشرق آشنا شد و در این میان به پوستر مفهوم تازه‌ای داد. پوستر لاگولو LaGoulue در ۱۸۹۱ اولین کاری بود که جهت

کاباره مولن روژ پاریس تهیه شد. لوترک تلاش کرد در آثارش از خط به عنوان یک عامل مثبت و نه تحت عنوان مرز میان سطوح گوناگون استفاده کند. او هر رنگ را با صحنه‌ای جداگانه چاپ و ترکیبات رنگ را با تکرار دفعات چاپ بر روی یک سطح ایجاد کرد. وی به غیر از پوسترهای تبلیغاتی آثار دیگری چون برنامه‌های تماشاخانه‌ها و جلد کتب و... به وجود آورد و با استفاده از خطوط اندک و ساده ترتیب ارزش خط را نشان داد. فرم‌های ساده و از سطوح رنگین بزرگی تشکیل می‌شد. لوترک برخلاف امپرسیونیست‌ها به بازی نور اهمیتی نمی‌داد و «فرم» و «حرکت» موضوعات مورد توجه وی بودند. از این زمان به بعد اثر هنری مفهومی نو پیدا کرد و تنها به بوم آویخته شده بر دیوار موزه اطلاق نمی‌شد. هنر قابل تکثیر، گسترده‌تر شده بود و پوسترهای چاپی ضمن داشتن شمارگانی وسیع، اثری منحصر به شمار می‌آمد. با این جنبه‌های جدید هنر، تلفیق هنر با اقتصاد و به کارگیری روش‌ها و فنون رویه پیشرفت صنعت چاپ طرفداران این امر، تفاوتی و فاصله‌ای میان هنرهای زیبا و تجاری برای خود قائل نبودند. آیا تفاوتی میان یک پرتره ساز و یک نقاش پوستر وجود داشت.

اینکه آیا یک نقاش رنگ روغن را می‌توان در شمول دایره‌ی هنرهای زیبا قرار داد و پوسترساز را از این دایره خارج ساخت و آیا برای هنرمندان قرون چهارده و پانزده که دیوار کلیسا و محراب را با سفارش کشیش نقاشی می‌کردند هنری تجاری قلمداد نمی‌شد. در این زمان هنرمند گرافیست دیگر در انتظار بیننده‌ی احتمالی برای دیدن آثارش در گالری نمی‌ماند، بلکه مجله‌ها، روزنامه‌ها سردر سالن‌های تئاتر و سینما و در دیوارشهرها، نمایشگاهی برای آثارش به شمار می‌رفت.

۱- ویلیام هوگارت William Hogarth نقاش و گراورساز انگلیسی (۱۶۹۷-۱۶۹۲). وی به خاطر پرتره‌هایش از جمله «گاریک و همسرش» که در موزه‌ی ویندسور وجود دارد، شهرتی فراوان دارد.

۲- اونوره دومیه (۱۸۰۸-۱۷۹۹). نقاش معروف فرانسوی با بیش از ۴۰۰۰ لیتوگراف هجوآمیز از اوضاع اجتماعی و سیاسی زمان خود.

خط، رنگ و پوستر

■ احمد رضایی

قرن نوزدهم، دوره‌ی تحولات و تغییرات عمده‌ای است که هنر را نیز در حیطه‌ی خود قرار داد. سرآغاز تحولات اساسی در این قرن، چیزی جز انقلاب صنعتی اروپا نبوده است. گسترش و ایجاد روابطی جدید در بخش‌ها و گروه‌هایی که در حوزه صنعت و تولید بودند، نتیجه همین تحول بنیادی بود. در میان نیازهای جدیدی نیز که تولید می‌شد، وجود واسطه، نیازی بود میان تولیدکننده و مصرف‌کننده، واسطه‌ای چون تبلیغات. و همین نیاز، ضرورت رابطه‌ی هنر با صنعت و تجارت را هر چه بیشتر مطرح کرد.

واژه گرافیک همواره در معانی مختلفی مورد استفاده قرار گرفته، چنان چه در دایره‌المعارف لاروس در مقابل نام گرافیک آمده است: که از ریشه یونانی Graphikos به معنی نوشتن یا رسم کردن آنچه به وسیله علامت‌ها، طرح‌ها و به طور کلی به وسیله طرح خطی چیزی را نشان دهد.

از میان تمامی روش‌ها و شیوه‌های کاربرد هنرمندان از خطوط طرح‌ها و رنگ‌ها گراور، کلیشه‌سازی، لیتوگرافی و حتی صحنه‌آرایی را می‌توان از مهم‌ترین این شیوه‌ها دانست. گرافیک و روش‌های نمود آن در گستره‌ی زمینه‌ای چون صنعت و تجارت نفوذ کرده است.

موزاییک‌های رومی شاید نشانه و آغازی برای هنر گرافیک باشد. کاربرد اولیه آنها را در تزیین کف و یا به عنوان تابلویی برای مغازه‌ها می‌توان دید.

در موزاییک پمپی، از نقش سگی جهت نوعی تأثیر بر بیننده استفاده می‌شد. نقاشانی چون هوگارت به خلق اثری در زمینه‌ی تبلیغات و برای فروشگاه‌ها دست زدند. این گونه تبلیغات، با قالبی چون پوستر، نقش مهمی در نقل اطلاعات و اخبار داشت.

شاید بتوان اولین پوسترها را به تبلیغات دیواری ویلیام کاکستون در سال ۱۴۷۷م. مربوط دانست. اما احتمالاً نشانه‌های اولیه پیوند بین هنرمند و تاجر را می‌توان به سال ۱۸۶۰ مرتبط کرد. دانش جدید تولید و فروش کالا در سطح وسیع، تقاضای مصرف‌کننده بر نوع خاصی از کالا به تدریج، اهمیت و مقام تبلیغات و هنر پوسترسازی و پوسترکشی را بیش از پیش نمایان ساخت.

در این میان اونوره دومیه^۲ Honore Daumier و ادوارد مانه Edovard Manet که هر دو از نقاشان معروف فرانسوی بودند کشیدن پوستر را در زمانی یکسان آغاز کردند. ولیتوگرافی در همین زمان بسیاری از محدودیت‌ها را در امر چاپ از میان برداشت. چرا که جهت چاپ شکل ضرورتی نداشت که طرح شکل بر روی فلز یا چوب حکاکی شود. همین امر باعث شد تا محدودیتی که در ابعاد اوراق چاپی در اثر حکاکی بر روی چوب و فلز وجود داشت رفع شود. پوستر معروف مانه (۱۸۶۸) نشان دهنده‌ی حضور همین شرایط و امکانات تازه بود.